

شور و شعور حسینی

نگاهی عمیق و تأملی به واقعه کربلا در جرعه‌ای از جام عاشورا

نوشته سید عطاءالله مهاجرانی

ادبیات عاشورایی

بهار خسروی گروه کتاب

عزاداری، معناشناسی و بازخوانی نمادهای آن را مورد بررسی قرار داده و به ابعاد تاریخی، عاطفی، ادبی و فرهنگی آن پرداخته است. این کتاب، روایت تاریخی را با تحلیل ادبی و تأملات عرفانی در هم آمیخته، بنابراین خواننده به سوی تأمل و اندیشه در پیام‌های ماندگار عاشورا هدایت می‌شود و به این درک می‌رسد که عاشورا فقط یک اتفاق جان‌گداز تاریخی نیست، به خاطر پیام‌های اخلاقی و انسانی که دارد، هنوز هم در حافظه فرهنگی مسلمانان زنده و جاودان مانده است. واقعه‌ای که در طول قرن‌ها در اشعار، مرثیه‌ها، آیین‌های سوگواری و ادبیات دینی بازنویسی شده و هر نسل به درک جدیدی از معنا و مفهوم این جریان رسیده است. نویسنده از جمله «ما رأیتُ الا جمیلاً» جز زیبایی چیزی ندیدم» حضرت زینب(س) الهام گرفته تا نشان دهد چگونه یک جریان غم‌انگیز، اوج فضیلت انسانی و زیبایی‌های اخلاقی را به تصویر می‌کشد. همچنین سعی دارد مخاطب خود را به درکی عمیق‌تر از دردهای عاشورا برساند؛ پیامی که در آن صبر، فداکاری و آزادی به عنوان ارزش‌هایی ماندگار به شمار می‌آیند.

تابلو خلیل من حسن روح الامین اثر

سه گانه عاشورایی

سید عطاء الله مهاجرانی، نویسنده، سیاستمدار و مدیر فرهنگی ایرانی، ۲ مرداد ۱۳۳۳ در اراک متولد شد. برای تحصیل در دانشگاه رشته تاریخ را انتخاب کرد و مقطع کارشناسی خود را در دانشگاه اصفهان، کارشناسی ارشد را در دانشگاه شیراز و دکتری خود را در دانشگاه تهران گذرانده است. در سال‌های ۱۳۵۹ تا ۱۳۶۳ نماینده شیراز در مجلس شورای اسلامی بود، سپس در سال ۱۳۶۳ به عنوان رایزن فرهنگی ایران در پاکستان منصوب شد و به مدت یک سال تا سال ۱۳۶۴ در این سمت فعالیت کرد. همچنین معاون پارلمانی نخست‌وزیر در دوران نخست‌وزیری میرحسین موسوی، معاون پارلمانی رئیس‌جمهور در دوران ریاست جمهوری هاشمی رفسنجانی، عضو شورای سیاست‌گذاری صداوسیما و وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی در دوره اول ریاست جمهوری سیدمحمد خاتمی از سوابق کاری او به حساب می‌آیند. عضویت هیأت علمی گروه تاریخ دانشگاه تربیت

انسانی معنا می‌کند. او با تأکید بر مفاهیمی همچون رضا، تسلیم و عشق، بیشتر از آن‌که به چگونه کشته شدن امام حسین(ع) و اثر آن در بیان پیش از حد سوگواری دوری می‌کند و بر آگاهی و انتقال پیام‌های مهم آن واقعه تمرکز می‌کند. «جرعه‌ای از جام عاشورا» توانسته تعادلی میان شور حماسی یعنی بُعد احساسی و حماسی و همینطور شعور حسینی یعنی بُعد معرفتی و عرفانی آن برقرار کند. نویسنده فقط زخم‌ها و دردها را پیش چشم خواننده به تصویر نمی‌کشد، بلکه به معنای پشت هر اتفاق نیز می‌پردازد. به اعتقاد نویسنده اشک و زاری برای امام نباید با آگاهی و شناخت همراه شود، وگرنه کافی و مطلب ادا نمی‌شود و تحول درونی برای انسان اتفاق نمی‌افتد. البته نویسنده معتقد است هر فردی به اندازه ظرفیت خود از فرهنگ عاشورا بهره‌مند می‌شود و می‌تواند جرعه‌ای از لحن و نبوغ زندگی خود را معنا ببخشد. مهاجرانی عاشورا را یک حادثه محصور در سال ۶۱ هجری نمی‌داند و آن را الگویی برای تقابل حق و باطل در قلب هر

کتاب «جرعه‌ای از جام عاشورا» علاوه بر امام حسین(ع) به تحلیل شخصیت‌هایی همچون حضرت زینب(س) به عنوان پیام‌آور و تداوم‌بخش حرکت عاشورا، حضرت ابوالفضل(ع) به عنوان مظهر وفاداری و ادب، حرین یزید ریاحی به عنوان نماد انتخاب، توبه و رهایی نیز می‌پردازد. شناخت‌های واقعه کربلا در این کتاب نمادهایی از ایستادگی، وفاداری، آزادی و ایمان هستند و هر کدام جرعه‌ای از معرفت هستی نامیده می‌شوند. بخش قابل توجهی از کتاب خطبه‌های امام حسین(ع) در مسرت مدینه تا کربلا را مورد بررسی قرار می‌دهد و پس از آن سخنرانی‌های حضرت زینب(س) و امام سجاد(ع) در کوفه و شام را تحلیل می‌کند.

کتاب «جرعه‌ای از جام عاشورا» هزن تریزه و ادبیات مرثیه گواه این است. عاشورا مکتبی است که شجاعت، صبر، شکیبایی و ایثار را به پیروان خود ارمغان می‌دهد. اندیشمندان، شاعران و نویسندگان بسیاری در طول تاریخ، آثار گوناگونی را از متون تاریخی و پژوهشی گرفته تا اشعار، مرثیه‌ها و آثار ادبی درباره این واقعه آفریده‌اند و افراد زیادی نیز برای بیان پیام‌ها و درس‌های این حماسه بزرگ تلاش کرده و حتی از جان خود گذشته‌اند. با این وجود، مفاهیم و ابعاد انسانی عاشورا به قدری وسیع و گسترده است که نیاز به پژوهش، نگارش و بازگویی بیشتری دارد، چرا که خیلی از بعدها آن هنوز هم ناگفته مانده است. این پیام‌های اخلاقی و انسانی باید برای نسل‌های آینده باقی بمانند و بیش از پیش شناخته شوند. کتاب «جرعه‌ای از جام عاشورا» نوشته سید عطاءالله مهاجرانی که انتشارات امید ایرانیان آن را منتشر کرده، با نگاهی عمیق و تأملی به واقعه کربلا، حال و هوای

تقابل حق و باطل

لحن و بیان نویسنده در عین اینکه عمگین و متناسب با فضای حزن‌انگیز عاشورا است، اما نشرا و با صلابت است و بیشتر از اینکه بازتاب ناله و فغان باشد، حماسه

یارانش بسنده کند، به چرا و چگونه زیستن شهیدان کربلا می‌پردازد. مهاجرانی بر متون کلاسیک فارسی و عربی تسلط دارد و به تناسب موضوع از آیات قرآن، احادیث، اشعار مولوی، حافظ و عطار در متن کتاب استفاده کرده، این کار عمق بیشتری به اثر بخشیده و آن را چند بعدی کرده است. کتاب براساس منابع معتبر تاریخی همانند تاریخ طبری یا مقتل ابومخنف نوشته شده و نویسنده با دقت در جزئیات تاریخی، سعی دارد تحلیل‌های خود را بر پایه واقعیت‌های ثبت‌شده پیش ببرد، اما به همان بسنده نمی‌کند و به تدریج از تاریخ به سمت استنباط‌های اخلاقی نیز پیش می‌رود. او با جملات کوتاه، کوبنده و در عین حال پر از استعاره روایت را ادامه می‌دهد و جملات را با نظمی شاعرانه کنار هم می‌چیند که به همان شکل هم در ذهن خواننده تصویرسازی می‌شود. کتاب حاشیه‌پردازی و زیاده‌گویی ندارد و هر فصل

آن متمرکز بر یک موضوع یا شخصیت خاص پیش می‌رود. در نهایت، جذابیت بصری کلمات، تصویرسازی‌های ذهنی قوی، نگاه نو به مفاهیم تکراری و کلیشه‌ای و بهره‌ریزی از اغراق‌های غیرمستند را می‌توان از نقاط قوت کتاب به حساب آورد. نویسنده از نمادهایی همچون آب، عطش، خیمه، اسب و ... استفاده کرده تا مفاهیم عمیق انسانی را به رشته تحریر در آورد و در ذهن مخاطب تصویر شود. این نکته باعث شده کتاب از سطح یک گزارش تاریخی فراتر برود. در بخش‌هایی از کتاب استعاره و تعبیر ادبی بیشتری به کار گرفته شده که فضای واقعی و ملموس واقعه را تحت‌الشعاع قرار داده، این بخش‌ها ممکن است برای مخاطب کمی خسته‌کننده به نظر برسد. از طرفی برخی از برداشتهای مهاجرانی در بخش‌هایی از کتاب جنبه شخصی و احساسی پیدا می‌کند که شاید همه مخاطبان با تحلیل‌های عرفانی او همراهی نکنند.

جرعه‌ای از جام عاشورا

نویسنده: سید عطاءالله مهاجرانی
انتشارات: امید ایرانیان
تعداد صفحات: ۲۲۴ صفحه
قیمت: ۱۱۰۰۰۰ تومان

اندیشه و جهاد حضرت زینب

کتاب «پیام‌آور عاشورا» نوشته سید عطاءالله مهاجرانی به بررسی سیر زندگی، اندیشه و جهاد حضرت زینب کبری(س) می‌پردازد. این کتاب نقش مهم و حیاتی این بانوی بزرگوار را در واقعه کربلا و حوادث پس از آن مورد بررسی قرار می‌دهد. نویسنده در این اثر به عمق اندیشه و مدیریت بحران ایشان پرداخته و فراتر از یک روایت تاریخی پیش رفته است. خواننده در حین خوانش این کتاب با دوران کودکی و شکل‌گیری شخصیت حضرت زینب(س) در سایه پیامبر(ص)، حضرت علی(ع) و حضرت زهرا(س) آشنایی پیدا می‌کند. همچنین اطلاعاتی درباره جهاد تبیین که حضرت زینب پس از شهادت امام حسین(ع) برعهده داشتند، به دست آورده و با نگاهی تحلیلی به خطبه‌های حضرت زینب(س) در کوفه و شام و قدرت سخنوری و استدلال‌های منطقی و دینی ایشان در برابر حاکمان وقت پی خواهد برد. مخاطب با خواندن این اثر در می‌یابد که حضرت زینب(س) چگونه مانع از فراموشی یا تحریف واقعه عاشورا شده‌اند و شعر «کربلا در کربلا می‌ماند اگر زینب نبوده از قادر طهماسبی را بهتر درک خواهد کرد. به اعتقاد نویسنده عاشورا بدون حضور و نقش‌آفرینی حضرت زینب(س) یک واقعه تأثیرگذار و ماندگار تاریخی نمی‌شد.

برخلاف دیگر آثار مشابه، شخصیت حضرت زینب(س) در این کتاب نه فقط سوگواری و حزن‌دیده، بلکه با یک شخصیت مدیر و استراتژیک در واقعه عاشورا ترسیم می‌شود و نقش این بانوی بزرگوار در حفظ و بقای پیام عاشورا به خوبی نشان داده می‌شود. نگاهی که کمتر به آن پرداخته شده است. «پیام‌آور عاشورا» نشان می‌دهد که چگونه حضرت زینب(س) با سخنان بجا و مقتدرانه و خطبه‌های مناسب در کوفه و شام در مقابل بنی امیه می‌ایستد و واقعه عاشورا به یک جریان پایدار و تأثیرگذار تبدیل می‌شود که در طول قرن‌ها هنوز هم زنده و جاودان مانده است. این کتاب زینب(س) را برای مخاطب یک شخصیت سیاستمدار معرفی می‌کند که می‌داند چه زمانی باید سکوت کند و چه زمانی باید با سخنانش ساختار قدرت را به لرزه بیندازد.

متن کتاب همانند برخی از دیگر آثار مذهبی سنگین و تخصصی نیست و نویسنده سعی کرده با قلمی روان و ساده روایت را به پیش ببرد تا خواننده بتواند با آن ارتباط برقرار کند. مهاجرانی فقط به واقعه عاشورا نمی‌پردازد و ابعاد مختلف زندگی حضرت زینب(س) از تولد تا پس از کربلا را مورد بررسی قرار می‌دهد. این کتاب با سبک سنتی روضه‌خوانی یا مثل‌خوانی کلاسیک نوشته نشده و بیشتر از اینکه یک اثر مذهبی کلاسیک به حساب بیاید، پژوهشی تحلیلی به شمار می‌رود.

در فصل هشتم کتاب «پیام‌آور عاشورا» با عنوان «کاروان آزادگان» سخنرانی حضرت زینب(س) در کوفه آمده است: «مردم کوفه! مردم مکار فریب‌کار! مردم خوار و بی‌مقدار! بگریید که همیشه دیدم دهانتان گریان و سینه‌هایتان بریان باد! زنی رشته‌باف را مانند یک تاجه را استوار یافته است، از هم جدا سازد. پیمان‌های شما دروغ است و چراغ ایمانتان بی‌فروغ. مردمی هستی لاف زن و بلندپرواز! خودمانا و حلیت‌ساز! دوست‌کش و دشمن‌نواز! چون سبزه پارگی، درون سوگنده، برون سبزو رنگین، نابکار چون سنتک گور نقره‌آکین. چه زشت کاری کردید! خشم خدا را خریدید. و در آتش دوزخ جاوید، خزیدید. می‌گریید؟! بگریید! که سزاوار گریستن‌اید، نه در خور شادمان زیستن. داغ‌ننگی بر خود نهداید که روزگاران برآید و آن ننگ نزناید.

این ننگ را چگونه می‌شوید؟ و پاسخ کشتن فرزند پیمبر را چه می‌گویید؟ فرزند جوانان بهشت و چراغ راه شما مردم زشت، که در سختی یاراتان بود و بلاها غم‌خوار نیست و نابود می‌شود! ای مردم غدار! هر آینه باد در دست دارید و در معامله‌ای که کردید، زین‌کار! و به خشم خدا گرفتار، و خوار و مذلت بر شما باد. کاری سخت زشت کردید، که بیم می‌رود آسمان‌ها شکافته شود و زمین خندار خستندگی و حرمت او را شکستید و چه خونی ریختید؟ و چه خاکی بر سر ریختید؟ زشت و نابخبرانه کاری کردید؛ که زمین و آسمان از شر آن لبریز است و شگفت مدارید که خشم فلک خونریز است. همانا عذاب آخرت سخت‌تر

است و زانکاران را نه یار و نه یاور است. این مهلت، شما را فریفته نگرداند! که خدا گناهکاران را زودآورد به کیفر نمی‌رساند و سرانجام، خون مظلوم را می‌ستاند. اما مراقب ما و شماست و گناهکار را به دوزخ می‌کشاند... بشیرین حذیم اللسیدی گفته است: «در آن روز، به زینب نگاه می‌کردم و تا به آن روز، ندیده بودم بانوی بزرگ‌منش و سخن‌ور همانند او. انگار زبان امیرالمؤمنین علی در کام اوست که این گونه سخن می‌گوید. مردم انگشت به دندان می‌گریزند و از دیدگان اشک می‌باریدند. پیرمردی در کنارم ایستاد و گریه کرد که اشک از چهره‌اش سرازیر شد. در آن حال می‌گفت: پدر و مادرم فدایتان باد، مردان شما بهترین مردان هستند و جوانان شما برترین جوانان و زنان شما با فضیلت‌ترین زنان و خاندان شما با شرافت‌ترین خاندان‌ها؛ نه خوار می‌شوند و نه مقهور.»

پیام‌آور عاشورا

نویسنده: سید عطاءالله مهاجرانی
انتشارات: امید ایرانیان
تعداد صفحات: ۴۰۵ صفحه
قیمت: ۳۶۰۰۰۰ تومان

پیام‌آور عاشورا

نویسنده: سید عطاءالله مهاجرانی
انتشارات: امید ایرانیان
تعداد صفحات: ۴۰۵ صفحه
قیمت: ۳۶۰۰۰۰ تومان

پیام‌آور عاشورا

نویسنده: سید عطاءالله مهاجرانی
انتشارات: امید ایرانیان
تعداد صفحات: ۴۰۵ صفحه
قیمت: ۳۶۰۰۰۰ تومان

شدن خاندان بنی‌هاشم تلقی می‌کند. سرشار از عاطفه و عشق به امام حسین(ع) سخن می‌گوید. می‌گوید: «شنیدم‌ام که به سوی کشته شدن می‌روی. امام حسین(ع) به ام هانی می‌گوید: «کل الذی مقدر و هو کائن لا محاله» هرچه را خداوند مقدر کرده است به ناکزیر انجام می‌شود. ۵. در حرکت از مدینه به مکه وقتی مسلم ا بن عقبیل پیشنهاد می‌کند که از راه‌های فرعی بروند، امام حسین(ع) مجدداً به قضای خداوند استناد می‌کند. به آنچه خداوند دوست دارد و تقدیر کرده است. ۶. وقتی عبدالله ابن مطیع درباره مردم کوفه و تجربه آن مردم، سخن می‌گوید، امام حسین(ع) به عبدالله ابن مطیع می‌گوید: «یقض الله ما احب» خداوند آنچه را دوست دارد، مقدر می‌کند. ۷. در گفت‌وگوی طولانی با عبدالله بن عباس،

وقتی ابوبکر بن عبدالرحمان نصیحت می‌کند که امام حسین(ع) به عراق نرود و سهمی از سرش و فرهنگ مردم کوفه را بیان می‌کند، در پاسخ او امام حسین(ع) شد و قیام امام حسین(ع) تلاشی برای بازگرداندن جامعه به مسیر عدالت و مقرب مقدر نموده باشد انجام می‌شود. ۳. امام حسین(ع) در وصیتنامه معروف در منشور یا بیانیه توفیقی الا بالله علیه و توکلت و الیه انیب، امام حسین(ع) توفیق خود را از خداوند می‌داند و بر خداوند توکل می‌کند و حرکت و جهت و بازگشت خود را به سوی خداوند می‌داند. ۴. در گفت‌وگو با ام هانی، با توجه به شرایطی که ام هانی، خواهر علی(ع) در میان زنان بنی‌هاشم داشت، ام هانی هجرت امام حسین(ع) از مدینه را به معنی بی‌سرپرست

انقلاب عاشورا

نویسنده: سید عطاءالله مهاجرانی
انتشارات: امید ایرانیان
تعداد صفحات: ۲۲۸ صفحه
قیمت: ۱۸۵۰۰۰ تومان

نقاشی شام غریبان حبیب‌الله صادقی اثر